

VASÁRNAP SZABADSÁG MAGAZINE SECTION

HARMINCNEGYEDIK ÉVFOLYAM — NO. 44. SZÁM.

CLEVELAND, O., 1924. OKTOBER 31.

THE SUNDIAL SMILES
AT THE MORNING SKIES
AND SAYS THAT IT'S TIME
FOR MEN TO RISE

THE HOURS FOR WORK,
AND THE HOURS FOR PLAY,
THE SUNDIAL MEASURES
THROUGHOUT THE DAY.

AND, OH, HOW JOLLY
A FELLOW FEELS
WHEN THE SUNDIAL SAYS
THAT IT'S TIME FOR MEALS.

BUT SURELY THE SUNDIAL
IS AT ITS BEST
WHEN THE SUN GOES DOWN
IN THE GOLDEN WEST.

FOR NOBODY CARES
WHAT THE HOUR MAY BE
WHEN THE MOON PEEKS DOWN
THROUGH THE WILLOW TREE.

AND NEVER TO ME
HAS THE SUNDIAL SAID,
"YOUNG FELLOW, YOU OUGHT
TO BE HOME IN BED."

Verse and Illustration by Dudley T. Fisher.

VASARNAP
MAGAZINE SECTION
A "SZARADSAG" szépirodalmi melléklete.
Editor: GÖL. ANDREW CSERNA, szerkesztő.
Székhelye az irodalmi: 700-710 Huren Road
Printed and published:
1924 OKTÓBER 31.

Az erkölcsi

problémák hősei azok, akik a mai kor-talán minden koroknak—tulajdonképeni áldozatai. Tisztességesek, becsületesek, a szó nemes értelmében puritánok akar-nak lenni s nem tudnak, mert sem a kö-rülmények, sem pedig az életfeltételek ezt nem engedik meg nekik. Hány ember van, akinek életszomorúsága kizáró-lag annak tudható be, hogy folyton folyvást kénytelen erkölcsi szempontjai-val megalkudni.

Itt a kenyérgond. Valakinek köte-lességei vannak családjával szemben. Mít tegyen? Forra-dalmároskodjék? Hogyan. Mi az eredménye? Közben éhezzen a családja. S ha közben éheznek a családja, csakugyan használ-e a köznek? Hányan igyekeztek ilyen nemes és ki-vánatos szempontokra helyezked-ni, nem akartak megalkudni, szigorúan ragaszkodtak erkölcsi felfogásukhoz, amikor azt látták, hogy feleségük vagy gyermekük kínlódik és köny-nyezik az éhségtől, egyszerűen levonták a konzervenciát és bizony megalkudtak.

Megalkudtak, mert egyebet nem tehettek.

Megalkudtak, mert a tuda-tára ébredtek annak, hogy az eszme amugy is árva, az élet nem türi meg az erkölcsi tartalommal gazdagított eszmét, s ha népevezérek voltak, észre-vették, hogy a nép sem követi azokat az erkölcsi szempontokat, amelyeket ők hangoztat-nak, amelyeket ők kívánatos-sáknak tartanak.

S miután erre a következte-tésre jutottak, a következő lépés tagadhatatlanul már csak a megalkuvás lehetett. A meg-alkuvás, amely kenyeret akar, a megalkuvás, amely kenyeret biztosít a család részére.

Valóban megrendítő azok-nak a sorsa, valóban borzal-mas azoknak a belső élete, a kik állandóan a meggyőződésükkel ellenkező szavakra és tettekre kötelesek. De az élet-kényszer nem ismer érvet. Az életkényszer nem ismer ke-gyelmet és könyörületet. Az egyszerűen követeli a juseát s behajszolja az önzésbe azo-szültek, hogy önzetlenek le-kat is, akik egyébként arra gyenek s hogy csakugyan hasznára vájlanak embertársaik-nak.

Hány egyszerű eszme hullott a sárba azért, mert azok, akik ennek az eszmé-nek a szolgálatában állottak, nem kap-tak megfelelő megértést, megfelelő bá-torítást embertársaik részéről.

Hányszor fordul az elő, hogy a legkü-lönb, a legértékesebb emberek elhallgat-nak, gyáva benyomást tesznek, holott csak azért hallgattak el, mert különben hozzátartozóik részére még kenyérről sem tudtak volna gondoskodni.

Hányszor fordul az elő, hogy akik ar-ra szültek, hogy vezessenek, oktassa-nak, neveljenek, ezt a nagyszerű szere-pet felcserélik olyan munkakörrel, a mely egyáltalában nem követel maga-sabb erkölcsi szempontokat s csak azért vállaltak más munkakört, mert ilymód

biztosítani tudták a kenyeret a maguk és családtagjaik részére.

Csak sajnálni lehet őket, s sajnálni azokat is, akik tanításaiktól, igazi érté-kes nevelési elveiktől elestek azért, mert hiszen nem adtak nekik módot és alkalmat arra, hogy ezeknek az elveknek megfelelően élhessenek.

Pedig mennyivel különb lenne az élet, hogy ha az egészséges erkölcsi szempon-tok csakugyan érvényesülnének az egész vonalon. Mennyivel nagyszerűbb lenne az élet, ha valóban az erkölcsi szempon-tok szerint igazodhatnának és igazodná-nak nemcsak azok, akiket a belső kény-szer hajszol erre az útra, hanem azok is, akik egyelőre az ilyen szempontoktól nagyon messze esnek. Valóban felmerül a kérdés: lesz-e egyszer olyan kor, ami-kor tényleg az erkölcsi szempontok ér-vényesülnek? Ez az igazán embérséges kor bekövetkezik-e valaha is? Ahhoz kétség nem férhet, hogyha bekövetkez-nék, sokkal kevesebb panasz hangzana el a tisztességes emberek ajkán.

A háboruban elpusztult állatok

A Daily Mail című londoni lap szerint London-ban, a Hyde Park Cornerben emlékoszlopot akarnak emelni a háboruban elpusztult állatoknak.

Általános becslés szerint mintegy négyszázezer lovat öltek meg a különböző harcatereken. Elpusztult ezen kívül temérdek dromadár, elefánt, rénszarvas, amiket szállítmányok továbbítására hoztak el hazá-jukból.

De postagalamb is tömérdek veszett oda, sőt áldo-zatul estek macskák, patkányok, sőt halak is, melye-ket a mérges gázok tanulmányozására használtak föl.

Szép, ha az emberek szíve megesik az állatokon, amelyek igazán nem tehetnek a háborúról. De meny-nyivel szebb volna, hogy egy olyan oszlopot lehetne felállítani, amelyen ez volna a felírás: Nem lesz több háború!

Csapatszállító repülőgépek

A világháboruban is fontos szerep jutott már a repülőgépeknek, de fiatal még ez a találmány és a mint fejlődik, a hadvezetés is beleilleszti a maga ter-veibe és tökéletesíti.

Anglia távoli gyarmatain szokta új katonai talá-lmányait kipróbálni, így tes zmost a katonai repülőgé-pekkel is.

Irakban, ebben az uttalan sziklás országban, már egy idő óta repülőgépen mozognak az angol megszá-ló csapatok. Ezért a katonák ott mind képzett repülő csapatbeli harcosok. A katonai főparancsnok is re-pülő tiszt.

Most ott olyan repülőgépekkel kísérleteznek, melyek egyszerre ötven katonát szállítanak teljes felsze-reléssel és minden podgyásszal. A repülőgépek acél-ból készültek és igen kényelmesen vannak berendez-ve. Sebességük percenként három kilométer.

Ha a kísérletek beválnak, száz, sőt kétszáz ember-re szóló repülőgépeket fognak építeni és ezzel a jövőnéd háborúját a levegőbe teszik át.

Goethe gondolatai

Akit ismerünk, arról csak azt hisszük, hogy ismerjük.

Az emberek azért nem értik meg a nagyságot, mert ők kicsinyek.

A népszónok furcsa teremtménye az Uristennek. Még elhiszi azt, amit mond.

Többször részt vettem népgyűlésen. De olyan beszédet még nem hallottam, amelyet érdemes lett volna megjegyezni.

A rosszul táplált gyermekek

még mindig hatalmas serege alkotja en-nek az országnak egyik legsúlyosabb, legégetőbb problémáját.

A csecsemők gondozása és táplálása ma már nemcsak tudománnyá, hanem valósággal művészetté vált. Pontos vizs-gálatokat végeztek a tápanyagok össze-tétele, a mérték szerinti táplálkozás, a táplálkozás egészségügyi rendszabályai s a csecsemő-fejlődés terén. Amikor azonban a gyermek már a második évét meghaladta, aránylag, tulságosan is ke-vés figyelemben részesül, nemcsak a szülők, hanem még az orvosok részéről is, hacsak történetesen nem beteg.

Bár ez a kor rendkívül fontos a gyer-mek táplálkozásában és fejlődésében, általában nagyon-nagyon keveset tesz-nek arra, hogy a gyermek biztonságosan, épségben, teljes egészségben jusson át ezen a jelentős életkoron, hogy testi-leg éretten és értelmileg fejletten érje a felnőttéget. A táplálkozásnak és az egészségnek szokásai ak-kor alakulnak ki s egész nyu-godtan el lehet mondani, hogy ha abban a korban a jó egész-séget biztosítjuk, úgy az egész-ség meg fog maradni a felnőtt korban is. Ebben az országban a gyermekének legalább egy-harmad része elmaradt test-súlyában a magasságához vi-szonyítva s vagy gyengén tápl-lált, vagy egyenesen rosszul táplált. Ez a megállapítás épp úgy áll a külvárosok szegény negyedeire, mint az előkelő villanegyedekre, társadalmi osztály-, faj, nemzetiség itt alig tesz valami különbséget, bár a helyzet mégis legsúlyosabb a bevándoroltak gyermekei kö-zött:

A rosszul tápláltságnak fő-okai jelentőségük sorrendjé-ben a következők:

Testi hibák, különösen az ort-garatiérnek elzáródásai, a melyeket a legtöbb esetben a tuburjázott vagy megbetege-dett mandulák okoznak.

Az otthon fegyelmének hiá-nya.

A túlfáradás. Helytelen étkezési és hibás táplálkozási szokások.

Hibás egészségügyi szoká-sok.

A fejlődő gyermek egészsé-gének csak kevés kelléke van — jó levegő, egyszerű ételek, nyugalom és megfelelő test-gyakorlat. Ha a rosszul táplált-ság okait megszüntetjük s a fejlődésnek e néhány kellékét biztosítjuk, akkor megszerez-tük a gyermek számára azt, a mit az egészség alapvető fel-tételeinek nevezhetnénk. Ezek az alapvető feltételek a követ-kezők:

A testi hibáknak kiküszöbö-lése.

Megfelelő fegyelem az ott-honban, hogy a táplálkozásnak és az egészségnek helyes szokásait alakítha-suk ki a gyermekekben.

A túlfáradásnak megakadályozása.

Megfelelő ételek rendes s eléggé gya-kori időközökben.

Friss levegő éjjel és nappal egyaránt.

Ezeket a körülményeket helyes terve-zéssel és jóakarattal a legtöbb otthon-ban meg lehet valósítani s ilyen egyszé-rű rendszabályok alkalmazása utján biz-tosíthatnánk egy egészségesebb, testileg és értelmileg fejlettebb nemzedék kiala-kulását.

A G

A PÁRBAJ a...
gás csökevény...
rá kell eszne...
renciált ku...
nak.

A kávéházi szociológus...
gedelmes filippikát...
az egyáltalán nem...
szissal.

A törvénytörő...
ben harcisan rezon...
tisztaságának emléke...
telte meg:

— És mégis vannak...
lyek, miként a termé...

—Az a baj, — szó...
a harmadik, sikerült...
té egy jól induló...
az a baj, hogy a leg...
hozza meg a helye...
viszisan tragikus...
Hogy belásd végre...
grönlandi kapitány!

— Tragikus!

Ezt reménykedő ha...
derte az irodakezelő...
akart a pénzért a...
már egyszer négyezer...
és kétezer a borra...

— Lehet, hogy ko...
net, hanem azért kom...
lan, mint a sorstrag...

A szociológus...
pillantott s közben...
megéri-e egy sorstrag...
pupézt fizessen...

A klasszikus...
megnyugtatom: a so...
sött.

Az idealizmus...
rideg anyagelviség...
eset.

Biztos, hogy ismer...
kapitányt...

Az irodakezelő...
és harcisan villan...

— Ugratni akar...
gondolta. — Hát...
viselőnek arra, hogy...
utagasson!

Az elbeszélő...
pillantással egy...
dul utnak. Gyorsan...
történetét.

—Sohasem járt...
landban; a kapitány...
pes pesti grönland...
tagja.

— Érdekes! —
szociológus. — Van...
ilyen nemzeti elkül...
ság fővárosunk tar...

— Van! Mert ha...
donképpen mi ez a...
jeges sziklatöppört...
azok neveztek el...
nem láttak még...
dik gimnazista en...
ja kívánatos és...
rit, a mindeneslány...
nem is tartozik id...

Az irodakezelő...
hogy Mari és a...

A GRÖNLANDI KAPITÁNY

A "Vasárnap" számára
írta: Palásthy Marcell

A PÁRBÁJ a középkori felfügés csökevénye. Erre végül rá kell eszmélnie a differenciált kultúrtársadalomnak.

A kávéházi szociológus egy dörögdelmes filippikát végzett be ezzel az egyáltalán nem vadomatuj frázissal.

A törvényszéki irodakezelő, a kibeharciasan rezonált tartalékos tisztiségenek emléke, makacsul ismételte meg:

— És mégis vannak esetek, amelyek, miként a természetben...

— Az a baj, — szólt meg végre a harmadik, sikerülten metszve két-té egy jól induló körmondatot, — az a baj, hogy a legtöbb párbaj nem hozza meg a helyes megoldást, sőt viszályos tragikus helyzetet terem. Hogy belásd végre ezt, elmondom a grönlandi kapitány történetét.

— Tragikus!

Ezt reménykedő hangsúllyal kérdezte az irodakezelő, aki élvezni akart a pénzért a kávéházban, ha már egyszer négyezeröttszáz a fekete és kétezer a borra való.

— Lehet, hogy komikus a történet, hanem azért komor és vigasztalan, mint a sorstragédiák.

A szociológus lopva az órájára pillantott s közben azt mérlegelte, megéri-e egy sorstragédia, hogy kapupénzt fizessen érte az ember!

A klasszikus irodalom barátait megnyugtatom: a sorstragédia győzött.

Az idealizmus diadala volt ez a rideg anyagelviség fölött. Ritka eset.

Biztos, hogy ismeritek a grönlandi kapitányt...

Az irodakezelő szeme gyanakodva és harciasan villant meg:

— Ugratni akar ez az ember! — gondolta. — Hát telik egy köztisztviselőnek arra, hogy Grönlandban utazgasson!

Az elbeszélő észrevette, hogy a pillantással egy lovagias affér indul utnak. Gyorsan folytatta hát történetét.

— Sohasem járt a kapitány Grönlandban; a kapitány a nagyon népes pesti grönlandi kolóniának a tagja.

— Érdekes! — jegyezte meg a szociológus. — Valóban volna egy ilyen nemzeti elkülönültségi tagoltság fővárosunk társadalmában!

— Van! Mert lássuk csak, tulajdonképpen mi ez a Grönland! Egy jeges sziklatöporpörtyű, ugyebár, amit azok neveztek el zöld-földnek, akik nem láttak még zöldebbet. A hetedik gimnazista ezen az alapon tartja kívánatos és isteni lánynek Marit, a mindeneslányt, aki... De es nem is tartozik ide szorosán...

Az irodakezelő szerfölött sajnálta, hogy Mari és a hetedikes kalandja

nem tartozik ide szorosán; sajnálta, mert kedvelte az erotikumot. A borsosát, persze.

Nem tehet ő erről. Ilyen is van. Egyszer fegyelmi is volt ellene, mert a bűnjelek közül hazavitt egy tucet pornografikus képet.

Nagy baj lett ebből, mert a kis öccse elesette és megvesztegette a képekkel az instruktorát, aki szintén hetedikos volt és végül is egy kávéházi kanyeres-lánytól kellett visszaszerezni, akinek viszont...

Bonyolult lánccolat volt ez, amint látszik, ámde nagyon természetes, mert az efajta képeknek mégis csak ilyesmi a rendeltetésük.

— Hol élnek tehát a grönlandiak? — folytatta a sorstragédiát az illető. — Ugye, a jéghegység? Nos, a pesti élelmiszeret körmönfont szöképkéssel grönlandistáknak nevezte el a pesti tájszólas. Ilyen grönlandi hát a grönlandi kapitány.

— De tényleges legalább!

— A legténylegesebb. A hadseregnek ugyan talán soha sem volt tagja, — de szakadatlanul harcolt, mint, — no igen: mint egy eskimó az életéért. Ez volt a metierje: a harc, mely a klubokban folyt, a mindennapiért. A lélekjelenléte, az ötletessége volt az a két iramszarvas, a mivel naponta nekivágott a jégmezőnek, hogy elérje a hotelszámlának, az ebédnek, a vacsorának, a hoinapi zsebpénzének bizonytalan messziségben ködlő fokait.

— Sajnos, a mai improduktív és derout korban...

— Na zavard! — pattant fel az irodakezelő. — Mert ugy is mikor jön már az a tragédia!

— Kedves fiam, ha többet forgatad volna Szofoklész és Euripidész,

tudnád, hogy a sorstragédiák magva az előzményekben s a megbántott erkölcsi rendben van elvetve, maga a dráma már gyorsan pörög le.

Az irodakezelő elhallgatott, mert önmaga előtt is be kellett ismernie, hogy a görög — (vagy latin! Mert nem oly egyszerű ez) szerzők műveinek forgatására valóban nem szentelt időt. Sőt, hogy szinte legyen, egyáltalán semmit.

Ez azonban magántügy. És ki is kellene kérnie... De nem kérte ki egyelőre.

— A grönlandi kapitány tehát megélt valahogyan a jéghegység. Az utóbbi időkben azonban egyre keservebben.

— A közgazdasági életünk labilitása és az átértékelődések nehézségének cobdeni szemszögéből...

A szociológusnak nem volt eszerecskéje ma. Ezuttal a mesélő torokolta le:

— Jó, jó, majd máskor! Most hadd jegyezzem be. A börze elhasalt, a konjunktúra dögledött, a klubok bankárjai és nagy játékosainak faja kezdett kihalni és Oppolzer, a Bácskából bakkozni Budapestre járó nagyberlő is levette a kezét a grönlandi kapitányról "egy ügyből kifolyólag."

— Bizosíthatlak, hogy nem dif-famáló ügyből kifolyólag — magyarázta a kapitány az ő közgazdasági drámáját egyik klub társának. — Egy kis mulasztás volt az egész!

A klubtárs nem firtatta a dolgot, mert mikor a grönlandi kapitány félrevonta egy sarokba kettős elha-

tározás fogamzott meg benne: hogy nem ad a kapitánynak kölcsön és hogy különben résztvevő, jófin lesz

— Es baj, baj! Mert Oppolzer mostanában óriási diszónában van Ugy jár a kártyája, ahogy akarja. Várj csak, kapitány, majd szóló nek; látom: épp most vonult vissza egy nagy bankkal.

Pár pere mulva lehorgasztott fejét jért vissza a parlamentér,

— Hallani sem akar róla, hogy kibéküljenek.

— Látod! Látod!

Elkeseredés, szemrehányás és végtelen fájdalom vibrált ebben a rossz keteg hangban s olyan összetörtén inacsuklottan állt ott a grönlandi kapitány, mint egy rongy pojsóca akit a gyermekszoba sarkába vág tak, mert megunták.

— Es bizony malőr!

— És most itt állok a gyomorost lyedéssel. Erősen s gyakran kel táplálkozom és csak könnyű és finom ételeket bírok el. Hiába, pecha ember vagyok. Mit kezdjek most már a gyomorostlyedéssel!

Szóles, tragikus gesztussal s ugymondta ezt, mintha a Titanic súlyos dőseéről volna szó.

Az emberbarát belátta, hogy kételességei vannak a kapitány súlyos dőgyomrával szemben. Két telje percig habozott, vajjon adjon-e nekötvenezeret, vagy elég, ha egy menő ötlettel segíti ki!

Nagyon egészséges önzéssel mentőötlet javára dönt el a határozás.

Ráütött a kapitány vállára:

— Öregem! Egy pompás ideális van a számodra. Provokáltasd Oppolzert!

A kapitány meghökkenve és elápdetden meredt rá.

— Mi hasznom volna ebből.

— Óh! Te éhhetetlen. Hát ne olvasol párbaj híreket? Rendszerin így végződnek: Párbaj után a felek kibékültek.

A kapitány csuklani kezdett meglepetéstől:

— Nagyszerű! Es akkor megint újra igénybe vehetem. Persze, hiszen a barátom.

Másnap megvolt a párbaj és grönlandi kapitány a lovagiasság összes szabályai szerint agyonlőtt Oppolzert. Az egyetlen, aki még adott neki.

— Hát körlek titeket, ez a párbaj. Annak sem jó, aki a fűbe harap és a győztesnek sincs sok öröme benne.

A MAGYAR DUNA

A DÉVÉNYI SZIKLÁTÓL A VASKAPUIG

A FOLYÓK a föld életrei. Állandóan árasztják maguk körül az életet nedvességgel. Ha a fölöttük elterülő párás levegőbe beletűz a napsugár, pompás bor terem partjaikon, úde rétek zöldelnek és friss erdők lombosodnak.

Az emberiség világforgalmában is régtől fogva fontos szerepet játszottak a folyók. Könnyű volt rajtuk a szállítás és nagy folyók népeket hártoltak, népeket kötöttek össze egymással.

Közép-Európa történelmében régtől fogva fontos szerepet vitt a Duna, ez a hatalmas folyó, mely a Fekete Erdő csendjében fakad, országokon kigyózik el kelet felé, majd délnek fordul, utóbb ismét keletnek és úgy ömlik bele a Fekete tengerbe.

A régi római és görög világban nem is tudták, hogy az a folyó, mely az Alpesektől északra gyűjti magába a kisebb vizeket, ugyanaz, amely az erdélyi bergektől délre már mint hatalmas víz-áradat hőmpolyög. Északi részét Danubiusznak nevezték, déli részét Iszternek.

Ennek a pompás szép folyónak középe Magyarországon hőmpolyög végig. Tudósok azt bizonyítják, hogy valamikor régen Magyarország sík vidékeit tenger borította. Akkor a Duna az ország határán, a mai Dévény és Hainburg között ömlött ebbe a tengerbe és a Vaskapu zuhatagán rohant ki a Baikán felé. Olyanformán, ahogy a Rajna ma is keresztülfolyik a Bodeni tavon.

Aztán áttörte a víz a Vaskapu gátját, Magyarország földjéről lefutott a tenger. A Duna megvágta mai medrét. Az ország földje évszázadokig mocsaras volt, a mai Hódmezővásárhely környékén hódok tanyáztak, ezek a vízben élő állatok, ma ott sík, száraz rónáság terül el. Ha Dévénynél a hegyek átszakadását nézzük, vagy a Vaskapunál a víz által átszakított sziklagátat, akkor lehet fogalmunk erről a hatalmas szinjtékről, amit ezen a földön az elemek valaha lejárítottak.

Ezeket a csodálatosan óriási jeleneteket ma nem árulja el a Duna esendes, sima, csillogó háta, amint a magyar földön végighömpolyög. Szép, azelid nagy folyó, mely békén hordja hátán a füstölögő gőzhajókat, a esendesen uszó tutajokat. Halkan loesogva síklik el városok és falvak mellett, átbugylik az új hidak alatt. Sima tükrén táncot járnak a nap csillogó sugarai és esendes holdas éjszakákon ezüst palást terül végig rajta.

A magyar Duna régi történelmi emlékü vidékek partját mossa, mielőtt magyar területre ér. Bajor földön ott folyik át a Lech mezején, ahol szinte ezer évvel ezelőtt Lehel és Bulesu vezérek rettentő csatát veszítettek. Ez a veszített esata nevezetes fordulatot hozott a magyarok számára. A keletről jött harcok nemzet rabolva, pusztítva járta be a szomszédok földjét évtizedeken keresztül. Gazdag zsákmánnyal megrakodva tértek vissza a csapatok Görögországból, Itáliából, német földről. Az állandó rettegésben élő népek naponkint így imádkoztak latinul:

A sagittis Hungarorum salve Deus nobis! Ami magyarul annyit tesz: A magyarok nyilaitól ments meg, Uram, minket!

A német császár végre erősen felkészült a magyarok ellen és mikor 955-ben újra betörték, a Lech mezején elpusztította a magyar sereget. Maguk a vezérek is áldozatul estek. Ez a vereség megdöbbentette a magyarokat. Belátták, hogy ezt így nem folytathatják tovább. Ha itt megakarnak maradni, békés egyetértésben kell élniök a körülöttök levő nemzetekkel. Szent István király teljesen belekapcsolta Magyarországot Nyugat-Európa életébe és ezzel megmentette a nemzetet a pusztulástól.

A Lech mezejét, ezt a gyászos emlékü helyet, elhagyja a Duna, Passau alatt folyik, melynek püspöke, Pilgrim, Szent István segítője volt a magyarok megtérítésében. Tovább hőmpolyög a folyó és Ausztria határán a hainburgi vár romjai alá kerül.

Ebben a várban fogadta hajdanában Attila

hun király a burgundi királyasszonyt hozta a Rajasszonyát, Krimbilda királyasszonyt hozta a Rajna mellől. Fényes ünnepek zajlottak akkor a várban, mely ma romokban hever. Közéleben van a németővári ősi keresztény templom, melyet még Szent István építtetett.

A dévényi szikla jelzi Magyarország határát. Itt, ahol a Morva folyó barna árja ömlik beléje, itt lesz a Duna magyar Duna. A dévényi sziklakon is várromok hevernek. Néhány év óta valamivel több a rom a hegytetőn. Árpád vezér szobrát döntötték le onnan. Ennek a törmelékei is elvegyültek a szerte hulló törmelések közé.

Alig futnak el a dévényi sziklák alól a magyar Duna hajjai, már is megérkeznek Pozsony alá. Szőlőhegyek és erdők koszorúzzák a hegyeket a pozsonyi parton. A másik oldalon a távolban a Lajta-hegység határláncolata kéklik, élén a Hunbérocel, melyen Bendeguz hun vezér vivta győzelmes csatáját Detre gót vezérrel.

A Duna megérkezik Pozsony alá. Mennyi emlék, mekkora magyar történelem beszél e falakról! A magyarság nyugati bástyája volt Pozsony egy évezredig. Mikor Henrik német császár óriási haddal tört a magyarra, Pozsony alatt vetettek horgonyt hatalmas gályái. Kund magyar vitéz, aki jeles buvár is volt, éjjel mind megturta a hajókat és elsüllyedtek. A császár kénytelen volt visszavonulni, mert a hajókon volt hadseregének élme és folszerelése. Ezek nélkül nem mehetett tovább.

Árpádházi Szent Erzsébet, Zsigmond király, Hunyadi János, Mátyás emlékei fűződnek Pozsonyhoz, mely később koronázó fővárosa lett az országnak, mikor a török Buádt elfoglalta. Székesegyházának tornyán ma is ott csillog a magyar korona. Ide menekült a fél Európa által megtámadott Mária Terézia királynő és amagyarok megmentették trónját. Itt tanácskozott a magyar országgyűlés, itt teremtették ujja a régi Magyarországot!

A Magyar Államvasutak által épített hatalmas vashid alatt továbbhömpolyög a Duna a Csallóköz felé, míg egyik ága, jobbra Moson, Magyaróvár és Győr felé szalad. Lapos partok között, bokrok, fűzsek, nádasok között síklik a folyam, suttogva köszönti a komáromi várat, mely annyi magyar diésőségre emlékezik, köszönti Komárom városát, ezt a szinmagyar városát, Jókai Mór szülővárosát, amelybe most csak utiévvel lehet menni Magyarországból.

A lapos partok Esztergom körül szűnnek meg és itt következik a magyar Duna legszebb részlete.

Az esztergomi bazilika oszlopos kupolája a magyar római katolikus egyház főpapjának, a hercegprimásnak, székhelyét díszíti. Itt, ezen a hegyen tanácskozott híveivel Szent István király Magyarország megtérítéséről. Innen indultak el hadai Koppány vezér ellen, aki trónját és a kereszténységet akarta megdönteni, de elvérzett a csatateren és győztes lett a kereszt. Itt, e vár alatt tört meg a tatárok támadása. Itt dultak a török harcok, itt sebesült halálra Balassi Bálint, a régi idők legnagyobb magyar lantosa. Itt lovagolt föl győzelmesen Rákóczi fejedelem, mikor vitéz hadai bevették a várost.

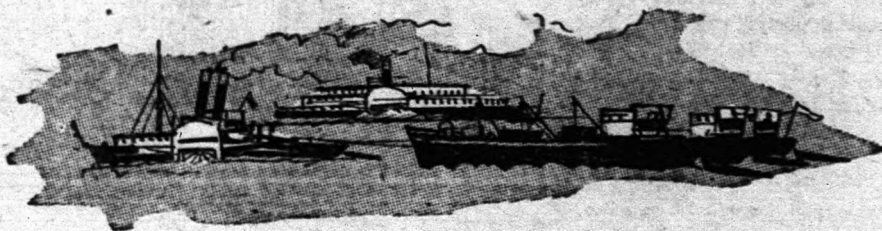
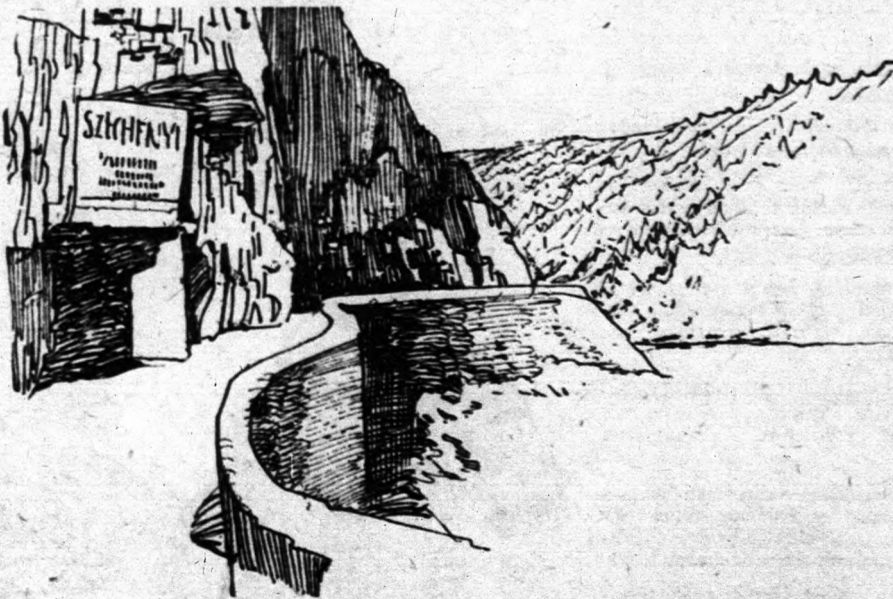
Esztergomon túl gyönyörű völgybe ömlik a Duna. Magas, erdős hegyek mindakét parton. Falvak fehér házai csillognak ki az úde zöld palástból. Visegrádhoz érkezünk. A hegytetőn néhány rom, a hegyoldalában még áll Salamon tornya, ahol a nyugtalan véri király volt bebörtönözve. Egykor fejedelmi paloták, vadászkastélyok borították a hegyoldalt. Ez volt a magyar királyok nyaraló helye. Ma csak az erdő lombjai sutognak az elmúlt időkrol.

Vácnál délre fordul a Duna árja és ezt a régi püspöki várost elhagyva csakhamar megérkezik Budapest palotái közé. Ha utján eddig a természet sok szépséggel vette körül, így gyönyörű foglalatot ad neki az emberi kéz nemsokára a magyar nemzet alkotása. Hatalmas hidak hajlanak át rajta. Pest palatásoraival szemben büszkén emelkedik a budai hegyen a királyi vár és ha leszáll az éjszaka, több csillag ragyog itt a két parton, mint az égboltozaton.

Budapest után a rónáság lapos partjai között hőmpolyög tovább a Duna. Mohácsnál elmegy a gyászos csatater mellett, ahogy egykor Magyarország függetlensége hosszú időre elveszett. Aztán Eszék táján megint keletre fordul. Itt is sok hareről tudnának beszélni partjai. Itt folyt le a magyarok és törökök évszázados viaskodása Galambóc, Lászlóvár, Belgrád körül. És ha a magyarság önmagát nem tette volna tönkre, házája sem pusztult volna el.

Igy érkezik el a Duna az ország határához, a Vaskapuhoz, melynek sziklái között zugva, táptekosan hagyja el a magyar földet.

Könyves Kelemen.

A

ÁMO

AZ UTOLSÓ megváltozott belül az emberek néznek most körülben, a béke utolsó szén tíz év alatt mekerke, de most nem hanem összeráztak kos kockáit és most hogy milyen más szorkánytánc előtt

A böleselkedők ninesen új a napváltozott, 1924-ben tíz, száz, ezer és me nek a fák, nyilnak mint már ilyenkor tekintetben igazuk folyásolják sem a szonyok, nem pusztót inkább mint rónénekét, nem tünt sem és most ebben és semmi sem hegy egyetlen, aki ma farsangban, sétál mint tíz, száz, ezer, azant az uralkodók pillantásaival kormódfelése még ebben lan érzelemben is. Amor Isten bírodálem örök és változ nál gyakrabban va "ideál."

Az ósaszony zott barlangjában, állatbórral borított. A régi időkerttyol borítja, de a érzelmeivel a líratísatában vagyunk, énekét hallgatták jutalmazták koszorúlovagokért imádkozhűségesen, amíg kátértek.

A renaissance sokért rajongott, szetet, tudományt, rög szobrok, és r a 17-ik század asparókás, játékkar el, skik elmés bóktoztak szívük hót

De a szeszélyjökedvü és könny szavaikkal és kacsak játszottak és ták meg az ifjuvatba jött a boldszívének leghöb igaz, nagy szerepszívébe röpitett ge

Werther epékövetői az egész a női sziveken, rónatos szerelmüketjuk gondoltak, r

A FÉRFI IDEÁL-VÁLTOZÁSA

AMOR ISTEN SZESZÉLYES BIRODALMA

AZ UTOLSÓ tíz év viharai sok mindent megváltoztattak, megváltoztatták körülbelül az egész világot, de leginkább az embereket, akik egészen más szemmel néznek most körül, mint tíz évvel ezelőtt, 1914-ben, a béke utolsó, szép, gondtalan tavaszán. Hiszen tíz év alatt máskor is fordult egyet a világ kereke, de most nem ilyen békés fejlődést látunk, hanem összeráztak bennünket, mint mérges játékos kockáit és most meglepve béméskodunk, hogy milyen más a világ area, mint a nagy bozorkánytánc előtt volt.

A böleselkedők ugyan azt magyarázzák, hogy ninesen új a nap alatt, alapjában semmi sem változott, 1924-ben éppen úgy jön a tavasz, mint tíz, száz, ezer és még több évvel ezelőtt, rügyeznek a fák, nyílnak a virágok és virul a szerelem, mint már ilyenkor szokás és bizonyos, hogy sok tekintetben igaznak is van. A szerelmet nem befolyásolják sem a politikai, sem a gazdasági viszonyok, nem pusztította el a háború pergőtüze, sőt inkább mint romantikus zene kísérte a szívek énekét, nem tűnt el a forradalmak kavargásában sem és most ebben a káoszban, amiben még senki és semmi sem helyezkedett igazán el, Cupido az egyetlen, aki ma éppen olyan mosolyogva táncol a farsangban, sőtál tavasszal a virágzó fák alatt, mint tíz, száz, ezer, és még több évvel ezelőtt. De azért az uralkodók egyik leghatalmasabbika, aki pillantásaival kormányozza az emberiséget, Divat öfelsége még ebben a látszólag örök és változatlan érzelemben is beleüti fitos orrát és bizonyo Amor Isten birodalmában is csak maga az érzelem örök és változatlan, de annál inkább és annál gyakrabban változik a szerelem tárgya, az "ideál."

Az óasszony izléséről, hogy kiről ábrándozott barlangjában, eölpökre vert kunyhójában, állatbőrrel borított sátrában, nem tudunk semmit. A régi időkben ebben a tekintetben sűrű fátyol borítja, de a középkori asszony izlésével és érzelmeivel a lírai költők jóvoltából már teljesen tisztában vagyunk, tudjuk, hogy a trubadurok énekét hallgatták könnyben uszó szemekkel, őket jutalmazták koszorúkkal és a Szent Sírért küzdő lovagokért imádkoztak, őket várták sok-sok évig hűségesen, amíg kalidos, veszélyes utjukról hazatértek.

A renaissance asszonya művészekért, tudósokért rajongott, de talán még inkább a művészetet, tudományt pártfogoló mecenásért. A görög szobrok, és római kézirtokat gyűjtők helyét a 17-ik század asszonyainak szívében a fehérparókás, játékkardos udvari gavallérok foglalták el, akik elmés bókákat és szerelmes verseket sutogtak szívük hölgyének fülebe.

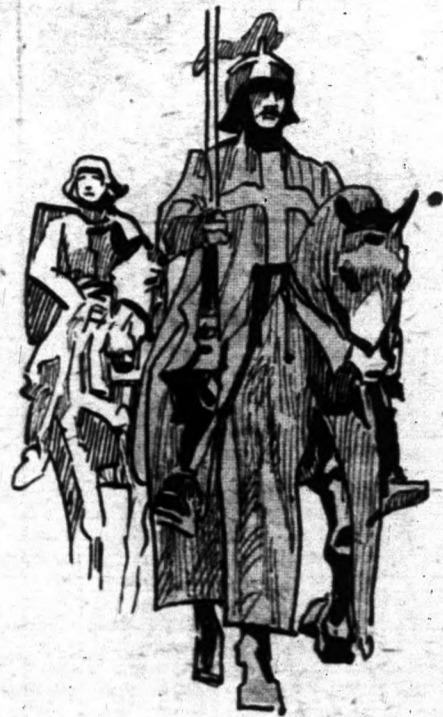
De a szeszélyes női szív elfordult ezektől a jókedvű és könnyelmű lovagoktól, akik nemesak szavaikkal és kardjukkal, hanem szerelmükkel is csak játszottak és szívük minden melegével siratták meg az ifju Werther tragikus elmúlását. Divatba jött a boldogtalan epedés és minden nő szívének leghőbb vágya lett találkozni azzal az igazi, nagy szerelemmel, ami a hűtlenségre — szívébe röpitett golyóval felel.

Werther epedő szívé, bánatos pillantású követői az egész biederemayer időn át uralkodtak a női szíveken, róluk irtak regényeket, az ő bánatos szerelmüket énekeltek meg a költők és rájuk gondoltak, róluk ábrándoztak a rózsá és me-

felejtés koszorúkat himző asszonyok. De változtak az idők, az ő divatjuk is lejárt és a leányok szíve akkor dobbant hevesebben, az asszonyok akkor mosolyogtak leghódítóbban, mikor nyalka gavallér alakja tűnt fel a sétatéren, aki bizony nem foglalkozott öngyilkossági gondolatokkal, ha szíve bálványa másra is vetett barátságos pillantásokat, hanem ellenkezőleg úgy törte a női szíveket, mint gyermek a bábút. És ha a szájhagyományoknak és nem a tökéletesen daguerrotipnek hiszünk, akkor természetesnek is találjuk, hogy nagyanyáink úgy rajongtak ezekért a lovagokért, amikor arany-sujtásos atillájukban, vagy hódító frakkban megjelentek a bálterem ajtajában.

De ismét változnak az idők és ha a nők nagy része még mindig a daliás huszártisztet tartotta is a teremtés koronájának, egyre több leány van, aki a tanulást, művelődést tűzte ki életcélul, aki megvető pillantásokkal fordult el a külső tulajdonságaival hódító férfiutól, hogy ideálját egyetemi katedrák környékén keresse. Író, művész foglalta el az első helyet a nők, különösen az ifju leányok szívében. És sikerrel keltek velük versenyre a tudósok, akkor is, ha nem lírai költőkről, és daliás idők lovagjairól, hanem a kémia, matematika, vagy nyelvészet legelavontabb problémáiról beszéltek és ha frizurájukon és nyakkendőiken meg is látszott, hogy napjaiknak még legrövidebb idejét sem töltik tükör előtt. De mind ez nem rontotta a rajongók illúzióját, sőt ha idősebb és szókimondóbb bácsik figyelmestették őket szívük királyának ilyen irányú fogyatékosságára és arra, hogy ezelőtt nem is olyan réggen másfajta legényekről ábrándoztak a leányok, hát arra csak sajnálkozó, lekicsinylő ajkbiggyesztés volt a felelet.

Azután kitört a háború és az érdeklődés homlokterébe újra egy régi, régi, majdnem azt mondhatnánk, örök ideál lépett — a hős! Aki katoná volt, annak minden hibáját megbocsátották, akár csunya, akár műveletlen, akár kiálha-

talan volt is civil korában, azt most elfelejtették, mindenki boldogan fogadta a katonák hódolatát és töltötte az idejét a haretéren levőkkel folytatott levelezéssel. Az ideál a küzdő hős, de ezek távol voltak, itthon hát a felmentettek próbálták a leányokat némiképen megvigasztalni és mert a felmentettek a legtrikábban tartoznak a legdaliásabbak közé, a leányok igényei udvarlók terén egyre lejjebb szálltak, a végén már el is hítték azt a sok igazságot, amit az idősebb generáció olyan állhatatosan hangoztat ábrándozásra hajlamos leányok előtt, hogy a férfinek éppen csak egy picikét kell az ördögnyél szebbnek lenni és már bele is lehet szeretni.

Ez a lelki állapot előzte meg a máit, mikor elkönyvelhetjük a romantika teljes esődjét. Ma nem az a fontos, hogy az ideál piedesztáljára helyezett ur fess és csinos legyen, nem kell, hogy szépen forgassa szemét, hogy szellemes megjegyzéseivel kápráztassa el a világot, nem kell, hogy mint regruta a marsallbotot, az egyetem rektori jelvényeit viselje hátizsákjában, hanem az kell, hogy gazdag legyen, sokat keressen és ne csak szívét, hanem lehetőleg sok lóerős autóbilt is tehessen szívserelmének lába elé. És mert ma erre kevés kivételtől eltekintve csak a tőzsdén szerencsével operáló férfiu képes, hát be kell valanunk, hogy a trubadurok, lovagok, egyetemi tanárok és daliás huszártisztek helyét ma a tőzsdébizományos foglalja el. Csak azt reméljük, hogy uralmuk rövid életű lesz, mert hiába, mi régiek, ha meg is értjük az új idők szavát, sőt mi tagadás, követjük is, azért mégis másnak képzeljük és másnak szeretjük látni a női szívek bálványát az "IDEÁLT."

A

színek meg
egszőbb rész-

kupolája a
papjának, a
Itt, ezen a
István király
indultak el
tját és a ke-
elvértett a
t, e vár alatt
altak a török
Bálint a régi
lovagolt föl
vitéz hadai

gybe ömlik a
két parton.
füde zöld pa-
gyetön né-
Salamon tor-
vult bebörtö-
dászokastélyok
magyar kirá-
lombjai sut-

a és ezt a ré-
ar megérkezik
idig a termé-
gy gyönyörű
nemsokára a
hidak hajla-
zomban büsz-
királyi vár és
ragyog itt a

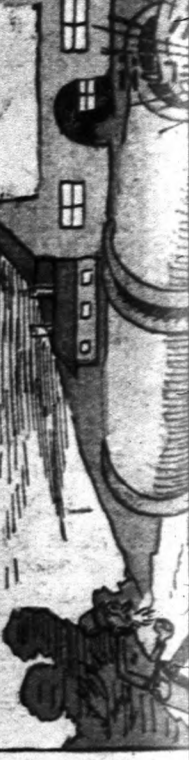
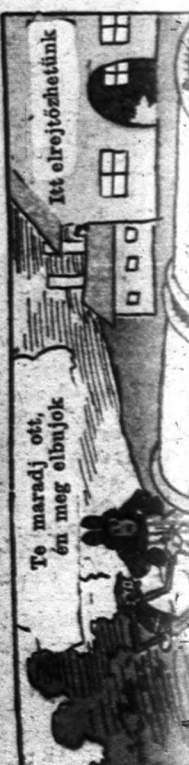
a partjai kö-
ohásznál el-
hogy egykor
őre elveszett.
fordul. Itt is
ai. Itt folyt
es viaskodása
l. És ha a
tönkre, ha-

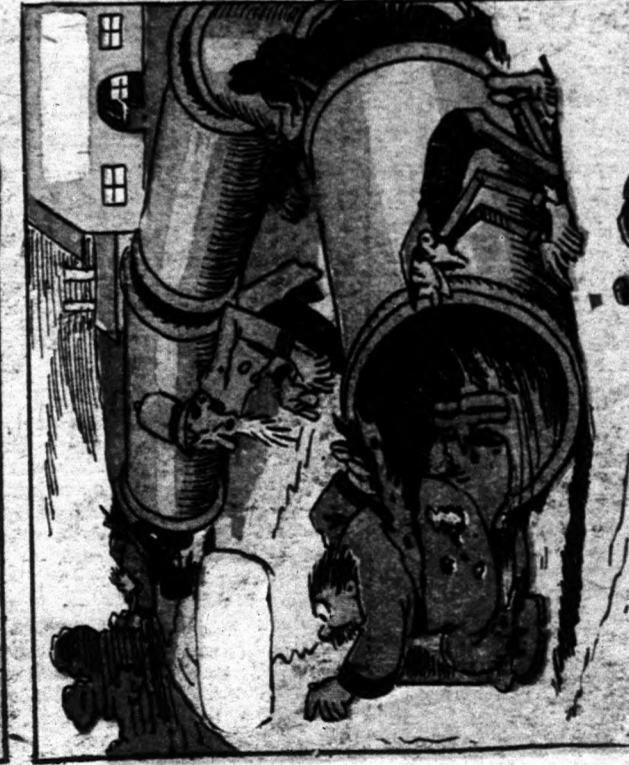
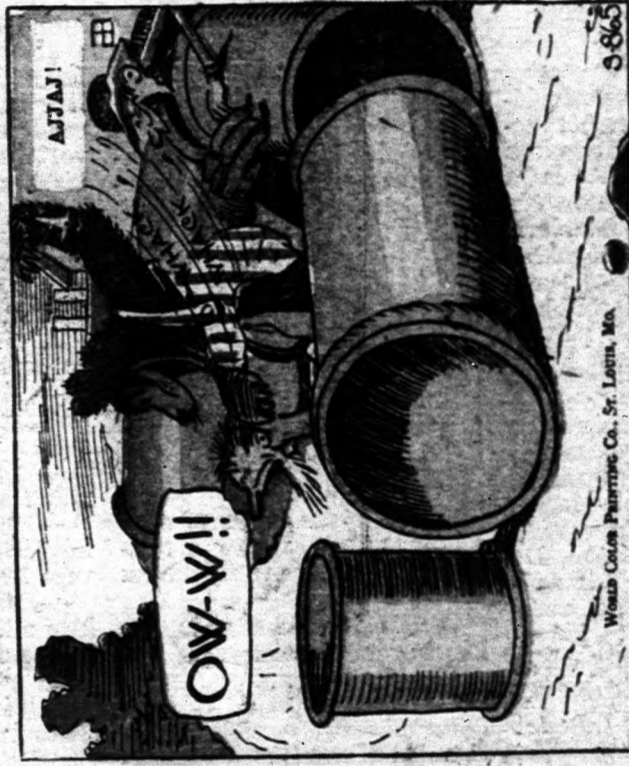
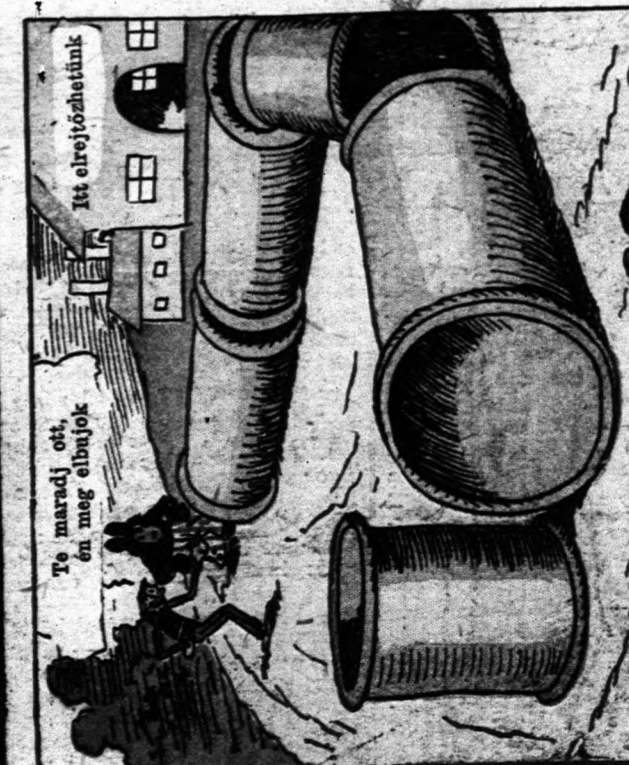
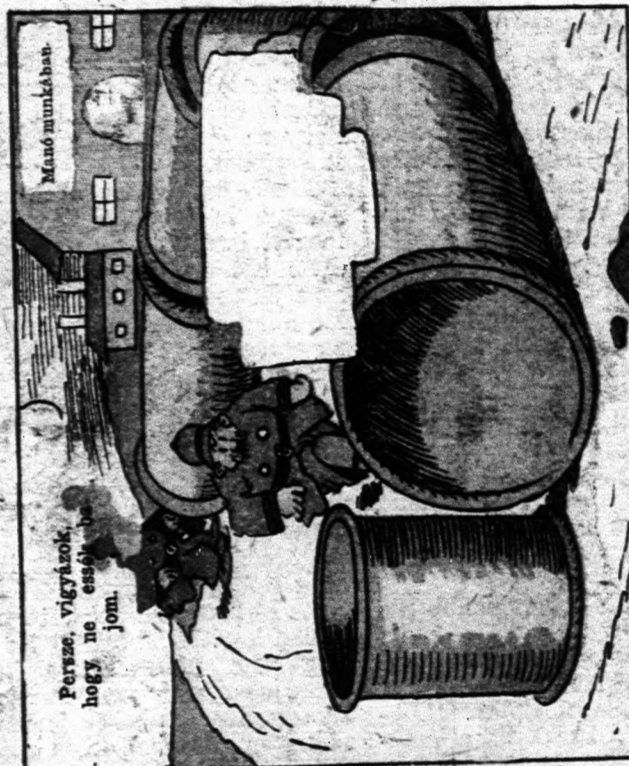
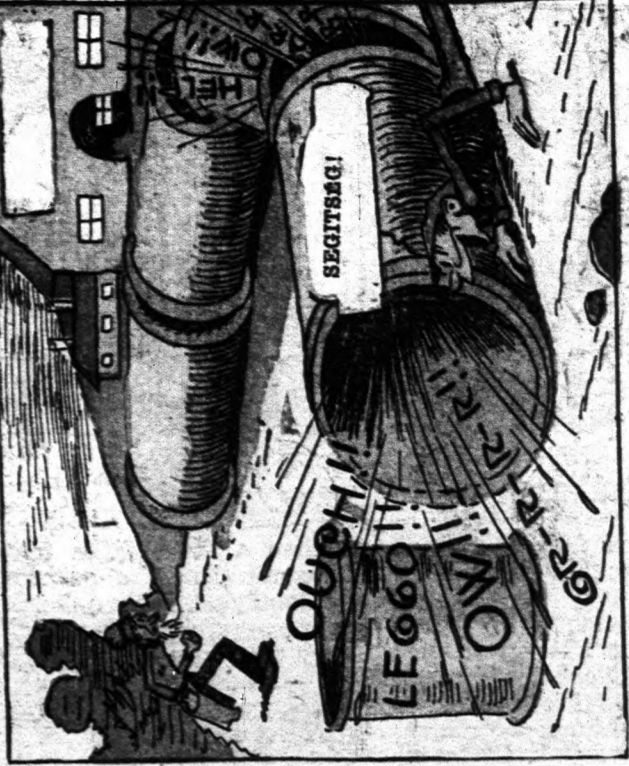
g határához,
t zugva, ta-

Közelem.

MÁKVIRÁG MATYI KALANDJAI

Persze, vigyázzok, hogy ne essék be jom.

Te maradj ott, én meg elbujlok

Mező munkában.

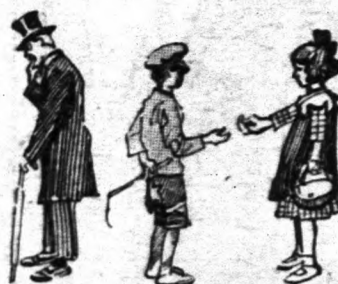
Itt elrejtőzhetünk

36-pajtasok, vagyunk s amikor csak akarjuk, nevetünk és megnevetetünk.

Wanda Coors Printing Co., St. Louis, Mo.

9865

A KATICABOGÁR

A Vasárnap számára írta: Csermely Gyula

VALAMELY pestvidéki kertészetből kerültek a virágok a Károly-körut és a Kossuth Lajos-utca sarkára, az asszony asztalára, aki ott árul és a virágokkal együtt egy kis bogár is. Domboru hátú, piros pecsétviasz szárnyu, öt vagy hét pettyes pöttöm kis bogár. Katicabogár!

Az éjszakai hűvösség és a reggeli harmat megdermeszthette az árva kis bogarat, mert mozdulatlanul lapult meg valamely őszirózsa vagy krizantém szirmai között. De mikor kisütött a nap és magához térítette a meleget, csakhamar megmozdult és kiavakodott a virágból, mely eddig otthona volt.

Szépnek találta-e Pestet vagy más valami ösztökélte, ki tudja? Emelgette pecsétviasz szárnyait és lerepült a napsütötte aszfaltra.

És tapasztalván, hogy odalent jó meleg van, vigan to-

vább mászott a gyalogjárón, mindig befelé.

Emberek mentek el mellett, jöttek és mentek a járóke-lők, de egyik sem vette észre a kis jövevényt.

Két pesztra volt, aki legelőször meglátta. Két falusi csitrilány, melyen minden minden még hamisítatlan falusi volt. A pántlika a hajukban, a piros kalásis a nyakukon s a többi. Még a riszáló járásuk is a sokréti, sokráncu szoknyában.

Meglátták, megálltak és valami melegség áradt a szívkübe.

— Ni, katicabogár, — mosolygott az egyik.

— Katicabogár, — ugyan-igy a másik.

Azután megolvasták, hány petty van a szárnyán. Minden petty egy-egy esztendő, öt petty tehát öt esztendő, anynyi mulva fognak férjhez menni ők ketten.

És kéz-kézbe fogózva, mint otthon, mikor kijöttek a templomból, derűsen folytatták utjukat.

A második, aki észrevette a kis bogarat, szemüveges uri ember, tanár volt.

— A kis oktalan, — gondolta magában — nem is sejtí, milyen veszélyben az élete! Csak mászik itt ész nélkül, mert idetűz a nap s itt meleg van.

De ahelyet, hogy felvette volna a bogarat és rátette vol-

na valami faágra, csak filozofálva tovább ment a tanár ur.

— Oktalannak mondtam a kis bogarat? — így filozofált. — Hát különbek vagyunk mi emberek? Mi is csak ész nélkül mászkálunk és minket is csak a magunk jóléte mozgat. De az életünkbe is kerülhet, azt már nem tudjuk.

Hétéves kis fiu jött arra, öt és fél éves vagy hat éves kis lánykával. A leányka tiszta, rendesen felöltözött kis lány volt, balkarján vesszőből font kis kosár s a kosárban zseb-kendő és kiflivég; a fiu mezitlábás, fedetlen fejű és rongyos volt, igazi csibész-palánta a javából. Tudja Isten, hol barátkoztak meg egymással.

A fiu észrevette a katicabogarat és felvette.

— Katicabogár, — mondta és engedte, hogy végigmász-szék a nagy ujján.

— Taticabodáj, — mondta utána a leányka és rábámult.

— Most meg fogom ölni. Egy fricska a körmömmel és vége lesz.

— Ne öld meg, inkább nekem add.

— Aztán mit csinálsz majd ezzel a bogárral?

A leányka gondolkodott. — Beteszem a kalitkába a kanárihoz.

— Ha nekem adod a kiflivéget, csak úgy.

A csereüzlet megtörtént, a fiu nyomban el is szaladt a kiflivél, a lányka pedig gyön-

gédén a kosárkájába tette a bogarat. És azzal az elfogulatlansággal, mely jellemzi a pesti gyereket, megszólított egy urat, ki vele szembe jött: — Bácsi kérem, mit eszik a katicabogár?

Mert hátha nem eszik kendermagot és tejbe áztatott zsemlyét, mint a kanári?

A buta kis bogárka! Kit — mint a tanár ur mondta — csak a saját maga jóléte mozgatott és nem gondolt rá, hogy az épségébe, az életébe is kerülhet.

Mert észrevétlenül kimászott a kosárból és konokul megint lerepült az aszfaltra.

És két asszony közül, aki arra jött, meglátta az egyik a kis állatkát. És undor ült ki az arcára.

Mert poloskának nézte a kis bogarat.

— Még az aszfalton is mászkálnak itt a poloskák, — fordult oda iszonykodva a másikhoz. — Soha sem tudhatja az ember, hol szed föl magára ilyen férget. És halálra tiporta a bogarat.

... Kell ez neked, te tudatlan kis katicabogár? Ez a meg nem érdemelt tragikus elmulás? Ambár nem te vagy az egyetlen; emberek is vannak szép számmal, kiket utó-ér az ő tragikus végzetük. Hogy mint katicabogarak jönnek fel Pestre s itt mint poloskák halnak meg az aszfalton. Ki tudja, hátha az a két pesztra is...?

A MAGYAR VADÁSZ BABONÁI

AKOPOTT, külvárosi lelencház előtt elegáns autó állt meg egy őszi délelőtt. Libériás inas pattant le a sofőr mellől és selyemruhás dáma szállt ki a kényelmes bőrülésből.

A rügybefakadt fákon szürke verebek melegedtek és a fák alatt fehéregeruhás gyerekek szaladgáltak a tágas udvaron. Kíváncsi szemekkel fogadták a ritka autóbilt, áhitattal esodálták a szép hölgy finom selyemruháját és ajkukról elhervasztotta, a mosolyt a meglepetés.

A lelencház kis lakói nem ismerék az autót és a selyemruhát, hia a lelencház vendégei gyalog jártak rongyos blúz, kopottas szoknyát viseltek és sohasem merészkedtek túl a kerítésen. A lécek közé, szorított arccal lesték a kislakókat, sósperecet, pattogatott kukoricát vagy krumpliekrót dugtak be a rácsra. Nagyokat sohajtoztak; örvendeztek, ha egy-egy gyereket megismogathattak a sok közül, aztán dolguk után siettek szívük kö-rül a melegítő érzéssel, hogy a lelencek között biztosan látták a sajátjukat is.

Vagy éjjel jöttek. Titkon lopóz-

tak a kapuhoz. Papirosba, rongyba csavart apró csomagot tettek a küszöbre s ideges, reszkető kézzel megrántották a lelencház esengő-jét. Egy utolsó csókot lehelték a nyoszörgő csomagra és eltűntek az éjszakában.

A váratlanul érkezett előkelő dáma még az intézet igazgatóját is zavarba hozta. Reménytelennek lát-szó titkos küzdelembe bocsájtkozott engedetlen, folyton félre-csuszó nyakkendőjével és sórnyen restel-te elhanyagolt körmeit.

— Kedves Uram. — Kezdte meg-ját az ismeretlen asszony, — nényerő hangon regényes mondóká-hány kisfiut szeretnék magamhoz venni a lelencházból.

— Igen, — bólintott megköny-ryebülten az igazgató, mert köb-ben sikerült rakoncátlan kravatlí-ját rendbeszedni! Az állam vállára rengeteg teher hármlík. Szívesen ad megbízható embereknek örökbe leleneket.

— Tíz év körüli fiukat szeret-nék. Olyan idős lenne az én kis-fiam is most, ha még meglenne. — Könnyek fátyolozták a szép asz-sony szeméit, a hangja reszketett a belső izgalomtól, mikor beszé-

dét folytatta:

— Alig fél éves korában vesztet-tem el. Aztán kimentünk az uram-mal Amerikába. Dolgoztunk, küz-ködtünk, a szerencse is rántalált. Most jöttünk vissza, gazdagon. Pénzt küldöt az Isten, de gyereket többet soha!... Olyan kisfiukat szeretnék, — mondta lesütött szem-mel a dáma, akik még csecsemők-orkban kerültek ide, én akarok a mamájuk lenni egyedül.

Hadiárvák nem lehetnek? — Kér-dezte szinte üzleti hangon az igaz-gató. — Azokból van egy egész se-reg!

— Nem! — felelte határozottan a vendég. — Azok emlékeznek még a szüleikre.

Az igazgató becsengette a föl-ügyelőnöt és berendelte a kilenc-éves fiukat, a hadiárvák kivételé-vel.

Nyole buksi gyerek sompolygott be a félelmes híru irodába. Csöpp agyuk eszevesztően dolgozott. Mind-egyiknek egész sor "bűne" volt raktáron, amelyek bármelyikéért kijárt a nádpálea.

Az egyik köpködni szeretett az emeletről, a másik kis bicskát szor-rongatott a zsebében, a harmadik

embert rajzolt a frissen meszelt falra, a negyedik labdát gyurt a harisnyából. De mikor beléptek az irodába és meglátták a vendéget, rögtön megérezték, hogy nem verés végett lettek berendelve.

A szép hölgy szeretettel nézeget-te a kopaszra nyírt, egyforma ru-hába bújtatott, eszenevész apróság-akat. Kíváncsian kereste a sápadt arcon, az ismerős vonásokat, mé-lyen tekintgetett a gyakori siras-tól fakó gyermekszemekbe, de nyole kis lelenck közül még egy anya sem tudja kiválasztani nyole éve nem látott gyermekét.

— Nem tudok választani köztük, — sóhajtott szomorúan. — Mindet magammal viszem...

Uri házba került a nyole kis le-lenck. Finom ruhákat kaptak, pihe-párnán hálóztak, egész nap csokolá-dét ehettek és szelid tanító ur vi-gyázott rájuk, aki sohasem verte meg egyiküket sem nádpáleával.

És a szép dáma is olyan egyfor-ma szeretettel bánt velük, mintha valamennyi a sajátja lett volna.

... Csak a kilencedik kisfiu ma-radt a lelencházban. Difteritiszben feküdt a Járványkórházban, mikor a mamája kereste.

AHORTOBÁGYI járól már-ban is olva feljegyzés. Még június tizenkét-enedélyezte a hort-állatvásárt. Ezeket esárda előtt, a Hort-lenelábas köhídjánál ahol ilyenkor hata-tábor verődik össze, különféle élelmes ka-kodnak a pusztán-fonatos sütőgőz me-kényesátorában meg-eigánymuzsika. Bus-mócsi is elérkezik, öreg Rimóczy nem-hanem sirámos, ha-dalolgatja a vadon-nótákat:

Ha csak egy...
Ne tartsa ann...
Ha szíp szer...
Viseld annak...

A Hortobágyi pus-gíbb időkben is tar-sárokat, melyeket másként "betyár-veztek. Esztendőnkövetkező szerdán ez a betyár-vásár, minden részéből a língóztak a kupóc-civiseken kívül a ság, Bihar, Heves, Matyó-föld jöszárga-gyültek. Voltaképp-gyösmekeltek a k-vásárosok. Gulya-nestől-méneshöz vár-lyiknek milyen és volt szüksége, asse-tudakolódzott a.

A gazdák ugyanis a "számadó"-nak, jaik és milyen ár-dán este már koc-pásztortanyákat a helyszínen esinált-közben kikerkezett-kut, a fizetést, az-tortanyán ejtették-reggelre ötven esogattak egy-egy gul-lön-külön kiverték-ra szánt jöszárga-gadóhoz csupán a fel. Ez a lóvásár-tartott. Amely ló-visszaterelték a m

A pásztorságnak volt a betyár-vásá-neseknél csupán ö-rizők maradtak v-megtisztálkodott-madók s bojtárok. fogadóban ricsajk-mellett ülték a tréffaktól, szilaj ka-gott a esárda. szunnyadó harag-bantak és gyakor-az emberek.

HORTOBÁGYI BETYÁRVÁSÁR

A Vasárnap számára írta: Mórincz Pál

A HORTOBÁGYI vásár napjáról már a kalendáriumban is olvasható hivatalos feljegyzés. A kormányhatóság június tizenkilencedik napjára engedélyezte a hortobágyi országos állatvásárt. Ezeket a vásárokat a csárda előtt, a Hortobágy folyó kilencelábás köhidjénél tartják meg; ahol ilyenkor hatalmas nagy kocsitábor verődik össze. Manap már a különféle élelmes kalmárok is kirakodnak a pusztán. A lacipecsenye, fontos sültögető menyecskek gyékénysátorában meg folyton csing a cigánymuzsika. Bus hegedűjével Rimóczy is előérkezik Nádudvarról. Az öreg Rimóczy nemesak hegedülhet, hanem sirámos, hamiskás hangján dalolgatja a vadonhajátusa, pusztai nótkát:

Ha csak egy lovad van,
Ne tarts annak szógát,
Ha szíp szeretőd van,
Viseld annak gondját!

A Hortobágyi pusztán már a régebbi időkben is tartottak ilyen vásárokat, melyeket "futó" — vagy másként "betyár-vásárok"-nak neveztek. Esztendőnként, pünkösdre következő szerdán reggel kezdődött ez a betyár-vásár, melyre az ország minden részéből a Hortobágyra szállingóztak a kupecsek. A debreceni eiviseken kívül a Hajduság, Kunság, Bihar, Heves, Szabolcs és a Matyó-föld jószágartói, gazdái felgyűltek. Voltaképpen már hétfőtől gyöszméltek a kupecsek és egyéb vásárosok. Gulyától-gulyához, ménestől-méneshöz vándoroltak és melyiknek milyen és mennyi jószágra volt szüksége, aszerint szemlélődött, tudakolódzott a pásztortanyáknál. A gazdák ugyanis előre meghagyták a "számadó"-nak, hogy mely állataik és milyen árárt eladók? Szerdán este már kocsikon meglepték a pásztortanyákat a kupecsek s ott a helyszínen esináltak vásárt az időközben kikerkezett gazdákkal. Az alkut, fizetést, az áldomást a pásztortanyán ejtették meg. Csütörtökön reggelre ötven csomóba is szétszaggattak egy-egy gulyát, amelyből külön-külön kiverték a gazdák eladásra szánt jószágait, a hortobágyi fogadóhoz csupán a lovakat baltották fel. Ez a lóvásár déli tizenkét óráig tartott. Amely ló délig el nem kelt, visszaterelték a méneshéz.

A pásztorságnak persze ünnepe volt a betyár-vásár. Gulyáknál, méneseknél csupán a nélkülözhetetlen őrizők maradtak vissza, a többiek, a megtisztalkodott és kiöltözött számadók s bojtárok, a hortobágyi nagyfogadóban ricsajkoddak. Muzsikaszó mellett ülték a mulatságot. Pajkos tréfáktól, szilaj káromkodásoktól zajgott a csárda. A borítaltól rég szunnyadó haragok is újból fellobbantak és gyakortább botra kaptak az emberek.

— Ne a lábászárát üsd! — kurjantással buzdították egymást. A hortobágyi betyár-vásáron nem egy nyalka pásztornak lék szakadt a koponyáján. És bár ilyenkor a tekintetes mezőrendőr kapitány ur is a fogadóban tanyázott a többi nagyérdemű esendibiztos és állatorvos urammal, nem igen avatkozott bele a esete-patéba, hiszen tudták, hogy az ilyen mérkőzők nem mennek panasra a bíróhoz, már pedig, ahol panaszos nincsen, oda bíró sem kell. Egyébként az volt a Hortobágyon szokásos eljárás, aki kikapott, másik vásárkor a kölcsönt visszafizette — botvéggel. Veszedelemesebb kavardáskor pedig maguk az öregebb pásztorok riogatták szét a "gyerekeket" —

Husz-huszonöt esztendővel Tar Gázi híres csikósbojtár volt a Hortobágyon. Nemesak derék természetével, hanem bátor lelkével is kitűnt Gázi, Fokosos botjával három legénynek kiállott egyszerre, s mert-hogy ismerte a kezejárását, józan fővel Gázi került minden összezapást... Husz-huszonöt esztendővel ezelőtt, a sikerült betyár-vásár után, estét érvén, leginkább a fiatalok maradtak együtt a csárdában. Tar Gázi és a két gulyás Kovács fiu is ott ragadtak. A Kovácsok valamért már régtől horgoltak Gázsira, szóval már vagdosták is Gázsit... Gázi még józanfővel volt, azért félrehívta a hortobágyi állatorvos Dely Mátyás.

— Fiam, te meg menj már haza, — mondta az orvos, — mert ez a

rossz szót sem kiáltott utána, zsebéli kendőjével bekötötte véres fejét, ismét nyeregbe ült, nekivágott a pusztának.

Többen látták ezt a vaktából ejtett orvttámadást s mikor Kovács Miska, időmultán, újból besomfordált az ivóba, a pásztoregények közül kettő elmarkolta a kezét, a harmadik hátulról rugott egy nagyot Miskán s így kilökték a korcsma elé... Miska sem szólt semmit, hanem cimboráitól meggyalázva, megutálva lóra ült, busan elkocogott a pusztába...

A debreceni mezőrendőr kapitány ur még új ember volt a Hortobágyon, nem ismerte a hortobágyi pásztorszokásokat, azért felettébb felboszankodott a Miska fiu szemtelen, komisz orvttámadásán, az állatorvost kezdette firtatni:

— Az orvos ur legjobban ismeri ezeket, hát mondja meg nekem, hogy mi bajok volt ezeknek? Miből s miként támadt ez?

Dely Mátyás, az öreg orvos, ha beszédjével nem használhatott, mindig bőleesebbnek tartotta a hallgatást, kurtán felelte:

— Ők tudják...

A mezőrendőr kapitányt azonban izgatta az eset, s most már a Miska testvérét vonta kérdőre:

— Miért volt ez, fiam?

— Ők tudják! — ennél többet a gulyás legényből sem tudott kiszó-

ritani a kapitány, aki ekkor még inkább felindult s ingerülten mondta Delynek, — orvos ur, befogatok s most már gyertünk Tar Gázsira... — Tar Gázsit a pásztortanyán találták, éppen hidegvízzel borogatták már máskor is ilyen eset a hortobágyi betyár-vásáron, bizonyára ezenfejt. A kapitány stánakozón puhaltódzott:

— Fiam, ez csakugyan esunya dolog volt. Node nem is viszi el szárazon az a kapabetyár!... Példásan megbüntettem... Hanem azért mégis mondd meg már Gázi fiam, hogy miért volt ez?

Gázi elmosolyodott:

— Tekintetes uram, azt ű tudja.

A mezőrendőr-kapitány megrökönyödten pislantott az orvosra; mind a mellett megismételte a kérdést:

— Hogy mondtad Gázi fiam!

— Hát én bizony csak amondó vagyok, hogy ű tudja azt, de még jobban is megfogja tudni!... S kár a tekintetes uram fáradságáért. Közöttünk való dolog ez... Történt tul is megosik, még itt az ilyesféle kutyálkodás...

A kapitány felfortyant:

— Furesa beszéd ez, Gázi... Annyit mondok rá, hogy én pedig mégis megbüntettem azt az akasztófárávalót.

— Ahogy jobbnak látja tekintetes uram, — felelte esendes megnyugvással Gázi, — azt azonban várhatják az urak, hogy én panaszt tegyek ilyen haszontalanságért.

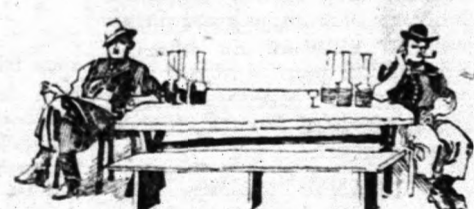
Dely Mátyás, az orvos, magában nevette a kapitányt, aki, mint új ember, ismét tanulhatott valamit a hortobágyi pásztorszokásokból, megtanulhatta az ősi pásztortörvényt, mely nemesak azon alapult: "ne szólj szám, nem fájul meg a fejed", hanem hogy, "ha a fejed fáj is, fogd be a szádát, mert a magad dolgát mindenki legjobban tudja."

két bolond látom beléd akar kötni! Pedig te vagy az okosabb, hagyd hát itt őket most köszönetlenül.

— Csakis a tekintetes orvos ur szavát megbecsülve megyek el! — felelte Tar Gáspár önérzetesen. — Amúgy nem hátrálok én még meg ilyen két komától.

— Tudom, tudom Gázi fiam, embernek ösmerlek én is tégedet. — Az állatorvos azután, hogy így a véres verekedésnek elejét vette, megnyugodva visszament az uri ivóba. Ámde az egyik Kovács, a Miska megorrolta Gázi távozását s mikor már lován ült Gázi, Miska úgy vágta tarkón, hogy a csikós lefordult a lováról. Gázi ugyan lefordult, de nem esett el, sőt a kápa mellől menten kirántotta botját, ámde Miska megugrott előle... Gázi még csak

LEGJOBB BARÁT A KÖNYV!

Jókai: Költemények I. kötet	75	Krónikás történetek	75
Költemények II. kötet	75	Lobnál II.	75
Magnéta	75	Mikor a mécses már csak páncsog	75
Még egy csekket	75	Nemeses uraság	75
Megőrdült regény	75	S-elistyei asszonyok	75
Öreg ember, nem vén ember	75	Szent Péter ocsorýja	75
Rákocsi fia	75	Tót atyafiak	75
Szeretem bolondjai	75	Törvényszék látogatásában	75
Tul a láthatáron	75	Uj Zrínyiás	75
Van még új a nap alatt	75	Szegedi szakácskönyv	50
Virradóra	75	Petőfi költeményei	50
Karinthy: Gyilkosok	75	Kugler-Hillare nagy szakácskönyv (2000 recepttel)	22.50
Tanár ur	75	Bisony szótár	33.50
Kemény: Gyula Pál I. kötet	75	Médora Chemia	33.00
Gyula Pál II. kötet	75	Me-ey: Elektrotechnika	33.00
Férj és nő	75	Amerikai nyelvtan	31.50
Benedékek és regénytörödékek I. köt.	75	Angol nyelvtan	75
Benedékek és regénytörödékek 2. köt.	75	Schidlóff Angol Nyelvtan	31.50
Rajongók	75	Magyarország térképe	50
Zord idők	75		
Mikszáth: Klub és folyócsa	75		

Kérje teljes magyar kotta, hangor. könyv és lemez árjegyzékünket.

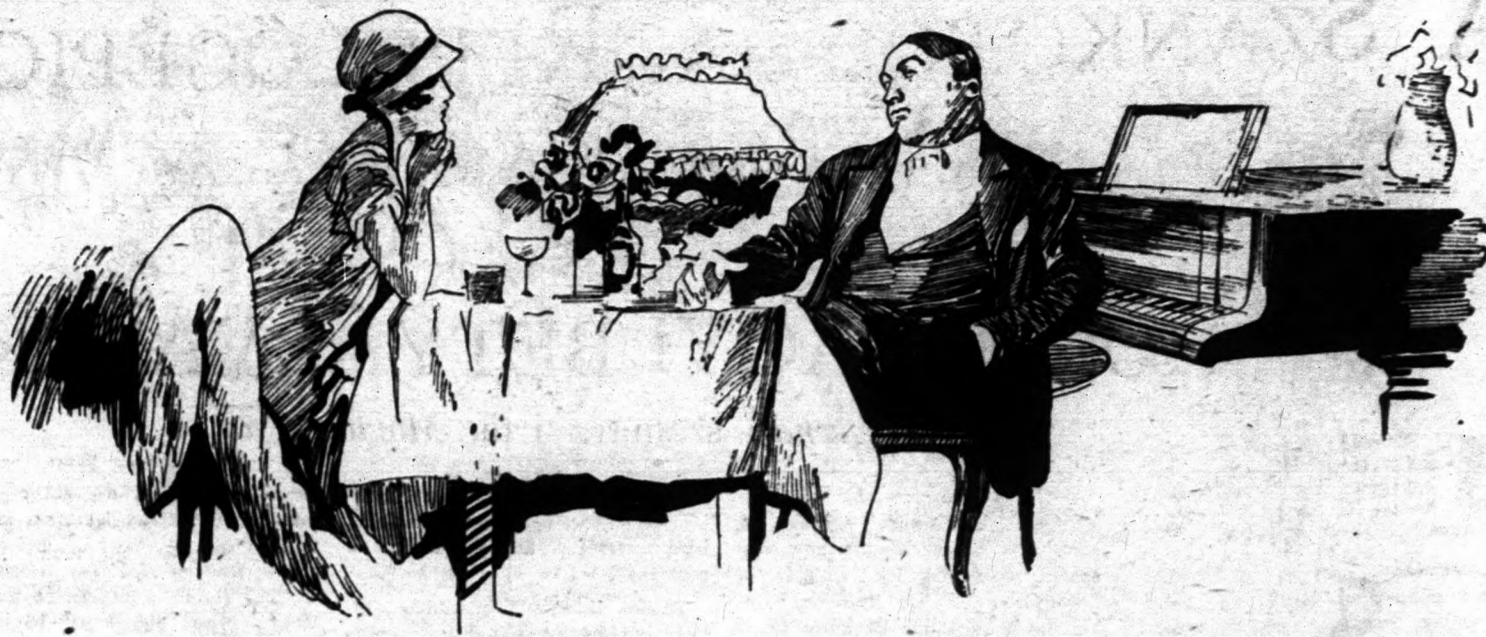
RENDELSEKET UTÁNVETELLEL IS KÖLDÖNK.

KERESKES TESTVÉREK

Amerika Legnagyobb Magyar Könyv és Zeneüzemkönyvkiadó.

308 EAST 86th STREET.

NEW YORK, N. Y.

AZ UTOLSÓ VACSORA

A "Vasárnap" számára írta: Barabás Loránd

(Legénylakás, félhomály, terített asztalka, gyenge ambrailat, nyitott zongora egy fellapozott Rachmaninoff-balladával, esti tíz óra, amit azért lehet tudni, mert a szép régi falóra most kongatott tized. Az asztalnál ketten ülnek. A fiu harmincöt éves, jó ruhája van, kicsit kövér, az arca vörös, nagyon okosnak hiszi magát, ami nem csoda, mert mindig csak olyanokkal érintkezett, akik hizelegtek neki. A leány ideges, csinos, szőke, lehetne molettebb is, de radikális fogyókúrát tart.)

A FIU (lehámozott egy narancsot és most megeszi, a leányt nem is kínálja): Mondja szívesen, ha maga elé tennék egy fehér lapot és így szólnék magához: "Leírhatod legtitkosabb vágyadat, legrejtettebb gondolatodat és én kitalálom", elhinné nekem?

A LEANY (kicsit méltatlankodva): Hogy elhinném-e? Hiszen három év óta egyebet sem tesz, mint elemez engem, kutatja a gondolatimat, tanulmányoz, még az álmaimat is megfejti.

A FIU (cigarettára gyújt): Ne tesse, mintha ez boszantaná. Maga ennek csak örül, mert azt látja, hogy érdekel engem.

A LEANY: Én nem boszankodom, csak az fáj, hogy egészen mást kapok magától, mint amit szerelemnek neveznek. Vagy így is lehet?

A FIU: Ne akarja elhitetni velem, hogy ez kellemetlen magának. Belátok magába és tudom, hogy fontos magának, ha foglalkozom a gondolataival, ha kutatom az érzéseit. Én anélkül nem is bírnék magával lenni. Minden vendég-lőben másként főznek. Nálam ilyen a koszt.

A LEANY: És arra soha sem gondol, hogy egyszer eltalálnám rontani a gyomromat és oda megyek, ahol könnyebb ételeket főznek?

A FIU: Ez a fenyegetés nem méltó magához és különösen nem időszerű ma este.

A LEANY: Tudja, hogy a mikor ilyen cinikus és amikor ok nélkül elkezd kegyetlenkedni, sokszor gondolok arra, hogy kár az én szabad, szép életemért, a színházért, a sikerekért és mindazért a lázért, amit eldobtam magamtól maga miatt.

A FIU: Ezt a hazugságot

folyton ismétli, pedig jól tudja, hogy nem maga hagyta ott azt a valamit, amit ragyogásnak hisz, hanem én téptem ki abból az életből, amely nem magának való, egyrészt, mert sokkal derekabb és jobb, másrészt mert sokkal tehetőségtelebb, semhogy boldogulni tudott volna.

A LEANY: Köszönöm. Mondjon még valami kellemest, amivel magához melegít, amivel széppé teszi ezt a mai estét.

A FIU (más hangon): Látja már megint nem ért meg, megint olyan, mint a kis gyerek, aki fél az orvostól, mert nem tudja, hogy ő hozza neki a gyógyulást. Mint a gyerek, aki nem tudja, hogy az orvosságtól mulik el a láz, ha keserű is. És, ha kellemetlen is a nyakon a hideg borogatás, mégis ettől mulik el a torokgyulladás.

A LEANY: De miért kezel úgy, mint egy beteget. Nekem nincs semmi bajom és nincs szükségem rossz ízű orvosságra.

A FIU: Vannak betegségek, amikről az ember soha sem tudja, hogy léteznek. Én sem tudtam sokáig, hogy a szívbillentyűm elég telenül működik, hogy a stetoskopen keresztül diasztolikus zörejeket lehet hallani az én szívem-

ből. Maga sem tudja, hogy még magában hordja a multat.

A LEANY (kicsit elmerengve): A multat...

A FIU: Amikor szépeket meséltek magának, ünnepeletem, amikor mindenki leborult maga előtt és — senki sem szerette.

A LEANY: Csak maga.

A FIU: Csak én, aki nem mondom, de érzem.

A LEANY: Csak maga, aki azért nem mondja, mert attól fél, hogy gyöngének tartanám, hogy ezzel elveszítené a főlényt, akit szeretek nekem, de sohasem úgy, mint saját magát.

A FIU: Aki úgy szeretem, hogy ime magamhoz emelem.

A LEANY (sértődötten): Miért nem mondja mindjárt, hogy lesüllyed hozzám?

A FIU: Hiu beszédek. Tulzott érzékenység...

A LEANY: Maga beszél hiúságról? Maga, aki szégyenli, hogy vörös az arca, hogy vastag a nyaka, hogy ritkul a haja, aki sértve van attól, hogy nem kimondott férfiszépség, aki megbotránkozik azon, ha nem nevetnek a tréfáin? Maga korhol engem a hiúságomért?

A FIU (egészen főlényesen): Ha hiu volnék, nem tettem volna azt, amit tettem. Nem dobtam volna el magáért mindenkit, barátokat, társaságot, asszonyt, mindent.

A LEANY (gyűlölettel): Rabszolgatartó!

A FIU: Nem sajnálom ezért a rabságért. (Mégfogja a kezét.) Tudom, hogy szeret, hogy ezek az évek, amelyeket együtt töltöttünk és amelyek összeforrasztottak bennünket, tele vannak a legszebb emlékekkel, tudom, hogy boldog amiért hozzám tartozik, amiért minden gondolatom maga, amiért remegek magáért, a miért féltékeny vagyok a multjára, amiért kutatom az álmaim és amiért vigyázok minden mozdulatára, szavára...

A LEANY (odaadóan): És így marad ez ezután is?

A FIU: Ezután is.

A LEANY (boldog mosolylyal): Ezután is kizozni fog? Törödni fog velem? Féltékeny lesz? Holnap is?

A FIU: Holnap is.

A LEANY (sóhaj): Istenem, holnap! Lehetséges?

A FIU (nevetve): Hát persze, hogy lehetséges. Én azok közé a gonosztevők közé tartozom, akik be szokták váltani a szavukat.

A LEANY (bort iszik) Szóval ez volt az utolsó vacsora?

A FIU (koccint): Az utolsó vacsora. Az én legénybucsum. Holnap...

A LEANY: Nos holnap?

A FIU (leverten): Holnap már — férj és feleség leszünk.

A LEANY (őszintén): Istenem, de félek.

A FIU (még őszintébben): Hát még én...

(Csók, ölelés, függöny.)

25 cent szállítási és csomagolási költség beküldése után biztosan számíthat arra, hogy

A SZABADSÁG NAPTÁRÁT

jóval karácsony előtt kézhezkapja! Ezidei Naptárunk példátlanul gazdag tartalommal, ragyogó kiállításban jelenik meg.

UJITSA MEG ELŐFIZETÉSÉT!

A SZ

AZ EMBERI gond sok évezred óta anyaggal, hogy kerítse és hogyan hajtsa.

A természet, melynek detben mind-mind félelmei voltak, lassankint lettek.

A tűz, amely pusztító őserdőt, fölperzselte szegényes gúnyhóit, jó legéggé lett az emberban, mely kellemessé tette a hideg éjszakákot, puhává tette az elejtett.

A szél, mely fákat tömök kavart föl, vitte az emberek hajóját, totta a szélmalomokat.

Még a félelmes villám lidült ma már. Bevezeték ba és tiszta fényt hint.

Igy hódítja meg az sarkint a természetet. volt előtte, azt legyőzi.

Ilyen nagy akadály ber előtt mindig: a távnyi időbe telt, amíg egy másikra el tudott jutni ha valamit szállítani kell, nehéz volt azt elcipelni.

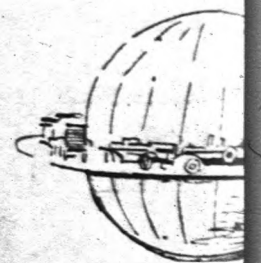
Székükbe vésett ősmutatják, hogy az elsővel az ember szállításhoz szánko volt. De még tett, faragott szán, hártört faág, melynek lötette a terhet az ember ta lakásáig, ahol aztán fölaprózta tüzelőnek.

Sok idő telt el addig ember kifaragott, kész kezdett el használni. El látot is fogott be eleje iramszarvast és a kutylavat és ökröt. A szánt csak télen és havon ha nem a eszpasz földöt mert vastag fűvön igen.

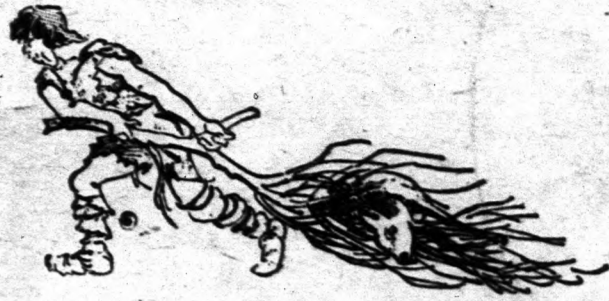
A következő lépés a lása volt. Erre alighan tek rá az emberek, hogy gyan gurul le egy fatöröl. Így tapasztalták, hogy mozgás könnyebb, mint. Így követte a szánkó kocsis.

Ezen közben a szánkó hajtásképen kialakult a vízi közlekedés őse. A vájt csónak sokkal később.

A kocsis első formája hézkes valami volt. épített láda. A kerekei.

A SZÁNKÓTÓL—A REPÜLŐGÉPIG

AZ EMBERI gondolkodás sok, sok évezred óta küzd az anyaggal, hogy hatalmába kerítse és hogy szolgálatába hajtsa.

A természet, melynek erői kezdetben mind-mind félelmes ellenségei voltak, lassankint segítő társai lettek.

A tűz, amely pusztítva irtotta az őserdőt, fölperzselte az emberek szegényes gunyhóit, jótékony melegséggé lett az ember szolgálatában, mely kellemessé tette barlangját a hideg éjszakákon és izletessé, puhává tette az elejtett vad húsát.

A szél, mely fákat tördelt, hullámokat kavart föl, vitorlába fogva vitte az emberek hajóit, vagy hajtotta a szélmalomokat.

Még a félelmes villám is megszéledült ma már. Bevezetik a lakásokba és tiszta fényt hint az éjszakába.

Igy hódítja meg az ember lassankint a természetet. Ami akadály volt előtte, azt legyőzi.

Ilyen nagy akadály volt az ember előtt mindig: a távolság. Menynyi időbe telt, amíg egyik vidékről a másikra el tudott jutni! Hát még ha valamit szállítani kellett, milyen nehéz volt azt elcipelni!

Szikiákba vésett ősrégi rajzok mutatják, hogy az első eszköz, amivel az ember szállítani kezdett, a szánkó volt. De még nem a készített, faragott szánkó, hanem egy lefűrt faág, melynek lombjaira rátette a terhét az ember és úgy húzta lakásáig, ahol aztán a faágat is fölpróta tüzelőnek.

Sok idő telt el addig, amíg az ember kifaragott, készített szánkót kezdett el használni. Ekkor már állatot is fogott be eléje: északon az iramszarvast és a kutyát, délebbre lovat és ökröt. A szánt pedig nemcsak télen és havon használták, hanem a csupaszból földön, nyáron is, mert vastag fűvön igen jól csuszott.

A következő lépés a kerék feltalálása volt. Erre alighanem úgy jöttek rá az emberek, hogy látták, hogyan gurul le egy fatörzs a hegyről. Így tapasztalták, hogy a guruló mozgás könnyebb, mint a csuszás. Így követte a szánkót a kerék: a kocsi.

Ezen közben a szánkóból mellék-hajtásként kialakult a tutaj is, a vízi közlekedés őse. A fatörzsből kivájt csónak sokkal későbbi keletű.

A kocsi első formája bizony nehézkes valami volt. Két kerékre épített láda. A kerekek egy darab

fából faragva, súlyos, lassan gördülő alkotmányok voltak.

A kétkerekű kocsi, egyre szépülő formájában, belenyulik a történelmi időkbe. Ilyen volt a görögök harci kocsija, ilyen a rómaiaknál a diadalszekér, amelyen a győzelmes hadvezér vonult Rómába, ilyenek a kocsik, amelyek a római urfiak fővárosuk utcáin, ilyenek voltak a versenyző kocsik, amelyekkel az aréna versenynevein futtattak.

A középkorban a kocsiépítés erősen visszahanyatlott. Először is nem volt olyan hatalmas világváros, melyben gazdagon pompázhattak volna emberek. Főleg pedig nem voltak jó utak. Mert a rómaiak egész birodalmukat behálózták pompásan kövezett utakkal, amelyeken télen-nyáron lehetett kocsikázni. De a római birodalom bukása után ezeket az utakat elhanyagolták. Az év nagy részében járhatatlanok voltak az utak. Lóháton jártak az emberek, mert kocsin utazni a legtöbb vidéken lehetetlen volt.

A középkorban ennél fogva nagyon lassan ment az utazás. Nagy Lajos magyar király édes anyja, mikor meghallotta, hogy kisebbik fiát, Endrét, Nápolyban veszedelem fenyegeti, megindult Visegrádról kocsin és nagy sietve hajtattott dél felé. Mégis teljes három hétig tartott, amíg Visegrádról Dalmáciába, Zárába ért, ahol hajóra szállhatott.

A francia királyi udvarnál kifejlesztett pompa vitte tovább a kocsiépítést is. Itt látunk először könnyebb, kullókkal ellátott kerekeket, gazdagon aranyozva és esztözve. Itt tették rugóra a kocsit, kifejlesztették a hintó, üveg ablakaival, puha ülésével.

A francia udvart egész Európában utánózták. A fejedelmek és főurak mind olyan kastélyt építettek, mint amilyen Versaillesben volt. A kastélyt éppen olyan nyírott fák és bokrok vették körül, mint ott. Utánózták a párisi viseletet a parókával, de utánózták a francia erkölcsöt is. Francia mintára készítették kocsiját az előkelőség mindenfelé.

Azonban az újkor józan szelleme egyre jobban törekedett az egyszerű és a célszerű felé is. Közöséges használatra és polgári körökben a kényelmes, könnyű kocsikat keresték. Különösen London városában készítették ilyeneket, azért ezen a hintó fajon meg is maradt a "landauer" elnevezés.

A könnyű kocsik készítésében azonban csakhamar az angolok vet-

ték át a vezető szerepet, ahol a sportok szeretete kedvezett ennek a törekvésnek.

Amíg a kocsi így tökéletesedett, senkitől nem sejtve új világ keletkezik a közlekedés terén.

Watt fölfedezze a gőz feszítő erejét, Papin megépíti az első gőzhajót és Stephenson a gőzvasutat. A tizenkilencedik század folyamán ezek a találmányok átalakítják a világot és most kezd csak igazán legyőzni az ember ősi ellenségét: a távolságot.

Minden művelt állam vasuti sínekkel hálózza be területét. Ebben a tekintetben a legtükéletesebb vasuti hálózat Magyarországon van, mert itt minden vasutivonal egy központonba fut össze Budapesten. Baross Gábor érdeme ez a nagy alkotás. Magyarország földrajzi egyenlőségét ez a vasuti hálózat teszi teljessé és ezek a vasuti sínek partják össze a régi Magyarországot.

A tizenkilencedik században megindult nagyszerű technikai fejlődés azonban nem állt meg ezeknél az eredményeknél. Két új találmány áll ma a közlekedési eszközök élén: az automobil és a repülőgép.

A tizenkilencedik század utolsó éveiben még csak gyenge kísérletek voltak mindkét téren. A motorteknika fejlődése tette lehetővé mind a kettőt.

Az automobil ma már olyan általános az emberi életben, amilyen a régieknél a háziállatok voltak. Az automobil a mai ember háziállata. Aki csak valamennyire is teheti, beszerzi magának, hogy legyőzze vele a távolságot. Magyarországon, sajnos, ma nehezen megy ez. Elgyengült pénzével nehezen tud külföldi árut vásárolni és az országban a kereset sem olyan, hogy a középosztálybeli ember mindennapi szükségleteihez automobilt tudjon vásárolni. Elég nagy dolog, ha ruhát tud venni magának.

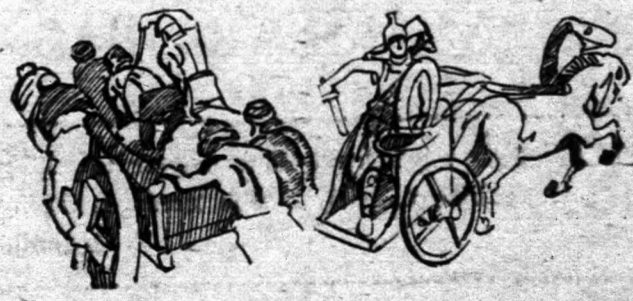
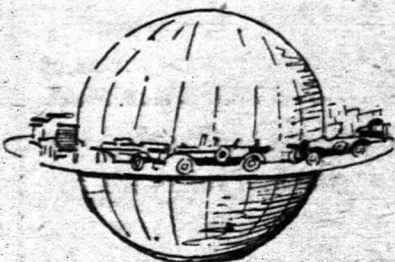
A repülőgép még hatalmas fejlődés előtt áll. Európában még mindig viharos viszonyok uralkodnak. A népek lelkiülete nem csillapodott le. Ellenségesen néznek egymásra és egyik országból a másikba igen nehezen indul meg a közlekedés.

Ezért a repülőgép forgalmának is igen sok akadálya van. Már pedig egy-egy ország területén belül nem lehet repülőgép forgalmat fejleszteni, hiszen egy-két óra alatt

átrepül a gép az ország fölött. Csak nemzetközi forgalomban van nagy jelentősége. Ez a nemzetközi forgalom pedig nem tud megindulni.

De a jószág és az igazság végre is győzni fog a gyűlölet és erőszak fölött és az emberi haladás újra hintetheti majd áldásait az egész világra.

Könyves Kelemen.

DAL A REGIMENTRŐL

Itra: Helgai Jenő

Egy takaros varrókisasszony,
Kinek van udvarlója sok,
Őreg meg ifju don zsuának,
Gyalogjárók meg lovasok,
Fülembe sugta egyszer este,
Mikor a keblemen pihent:
"Mikor masirozik el innen
A regiment, a regiment?"

"Ej, ej galambom, kis kíváncsi,
Miért érdekli ez magát,
Ha el is megy a regimentünk,
Majd mást helyeznek ide át."
"A regimentet—szólt a kislány—
Azt nem sajnálom—más a baj...
A regimenttel együtt elmegy,
A zászlóalj, a zászlóalj!"

"A zászlóalj? Ugyan ki bánja?
Siratni azt nem érdemes,
Majd jön helyette más batalljon,
Vagy zöld parolis, vagy veres!"
"A zászlóaljról—szólt a kislány—
Lemondanék tán magam is,
De az a baj, hogy véle mégyen
A század is, a század is!"

"A század is? Már ez gyerekség,
Elvégre mégis sok, mi sok!
Minden ezredben van tizenhat
S ezért magácska sirni fog?"
"Hisz a századdal sem törődöm,"
—Incselkedett a kis hamis—
"De az a baj, hogy véle mégyen
A szakasz is, a szakasz is!"

"A szakasz is? Ej, ej galambom,
Milyen hóbortos is kegyed,
Ha elmegy innen a szakasz, hát
Biz akkor én is elmegyek!"
"Ez épp a baj—szólt most a kislány,
Fejét keblemre hajtva le—
Menjen az ezred a pokolba,
Csak maga ne, csak maga ne!"

HELTAI JENŐ, egyik legkiválóbb magyar író, 1871-ben született Budapesten. Pályáját mint lírai költő kezdte, szerette a vidám hangot, amely később tárcáit és regényeit is megkedveltette. A színpadon is nagy sikerei voltak eredeti és fordított szindarabjaival.